13 ARKITEKTEN

EDDELELSER FRA DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

KITEKTEN ÅRG. 62 1960 NR. 13 SIDE 217-232 AFLEVERET TIL POSTVÆSENET 21. JUNI 1960

. . . og tænk på de dekorative farver

Boizenburg, der er Europas største vægflisefabrik, fremstiller sine vægfliser i mange moderne farver, der muliggør dekorative virkninger i rummene. Desuden har Boizenburg en effektiv laboratoriekontrol af glasur og farver... en garanti for, at den kendte Boizenburg-kvalitet går igen på hver eneste flise. Skal det være kvalitet skal det være Boizenburg.

BOIZENBURG *vægfliser*

A/S KNUD GOTTLIEB . RÅDHUSPLADSEN 4 . KØBENHAVN V . TELEFON MINERVA *738

A 518

A 519

nye tider... nye gulve...

philippinske mahogni gulve

– vil præge fremtidens byggeri!

Gå ind for NYT i Deres forslag, når det *nye* rummer flere fordele! Kender De philippinsk mahogni? – Denne ædle, hårde, tropiske træsort benyttes i udstrakt grad i udlandet og vil også vinde frem herhjemme, hvor anvendelsen af træ i boligbyggeriet er i stadig stigen.

Her er, hvad De bør vide, om denne nye, smukke gulvbelægning:

Philippinsk mahogni giver *smukkere* gulve . . . det er knastfrit – og dets udsøgte, finstribede åring „gløder“ i dejlige nuancer, der giver et varmt og smukt helhedsindtryk.

Philippinsk mahogni er *ikke dyrere* end f. eks. ask og eg! Og i forhold til bøg vil merudgiften til et almindeligt eenfamiliehus kun andrage en bagatel, sammenlignet med den forhøjede salgsværdi, huset opnår.

Philippinsk mahogni er ideel til gulve, fordi træet „ikke arbe der“ – og det er særdeles slidstærkt og ændrer aldrig overflad karakter.

Philippinsk mahogni leveres i 6–7–8′ længder og brædderne endenotet, hvorved spild ved lægningen undgås. Iøvrigt er bræ derne udmærket anvendelige også til indvendig og udvendig d korering – til paneler, lofter og vægge.

Til trods for sin udprægede hårdhed, er philippinsk mahogni l at arbejde med, lægge, lime etc. Som følge af at træet ikke a bejder, får man et altid fugetæt gulv, som ikke ændrer sig.

Tag philippinsk mahogni med i Deres fremtidige keskrivelser! Det er værdifast pengeanbringelse for bygherren.

Kan leveres gennem førende trælast- og bygningsmaterialefo handlere.

Hovedforhandler for Danmark:

KTH KØBENHAVNS NY TØMMER-HANDEL A/S

LYGTEN 10 – KØBENHAVN NV – ÆGIR 7091

TEGLVÆRKERNES
CENTRALKONTOR

ARKITEKTEN

Meddelelser fra Danske Arkitekters Landsforbund.
Udgivet af Arkitektens Forlag.

Redaktion:
Poul Erik Skriver (ansv.)
Chr. Enevoldsen
Redaktionsudvalg:
Johan Pedersen (leder), David Birnbaum, Jarl Heger, Arne Karlsen, Henning Meyer og Finn Monies.
Annonceredaktion:
Bertel Barnholdt (annoncechef)
Lillian Schmidt (sekretær)
Redaktionens adresse: Nyhavn 43, København K, Minerva *6200.
Udsendelsesdag: Hver anden onsdag. Redaktionen slutter 14 dage før udsendelsesdagen.
Pris: 3 kr. pr. hæfte i løssalg, abonnement 56 kr. årlig.
Signerede artikler står for forfatterens regning, usignerede for den ansvarshavende redaktørs regning. Kun når det udtrykkeligt er angivet, kan artiklerne ses som et udtryk for Danske Arkitekters Landsforbunds standpunkttagen.

ERINDRINGSLISTE

KONKURRENCER

Nordisk konkurrence om universitet i Stockholm
Program udleveres fra D.A.L.s sekretariat, Bredgade 66, København K, bilag kan fås samme sted mod depositum på kr. 190,-. Aflevering 1. oktober 1960.

International idé-konkurrence om planlægning af området „Elviria" ved Marbella, Costa del Sol, Spanien
Registreringstid: Fra 30. marts til 30. maj 1960.
Depositum: 3.000 Pesetas (ca. kr. 350.–).
Aflevering: 1. oktober 1960.
Program vil blive fremlagt til gennemsyn i D.A.L.'s sekretariat, Bredgade 66, K.

International konkurrence om opførelse af en bygning til elektricitetsværket i Bagdad (Irak)
Sidste frist for registrering *i Bagdad:* 1. juni 1960 hos Committee of Assessors, Building Competition c/o The Secretary, Baghdad Electricity Services, Baghdad, Iraq, mod betaling af ID 2.– (ca. kr. 40,00). Nærmere oplysninger i D.A.L.'s sekretariat.

International konkurrence om udvidelse af biblioteket i Trinity College, Dublin, Irland
Registrering (i Dublin): senest 31. august 1960
Depositum: 5 £ (ca. kr. 100.–)
Aflevering: 1. marts 1961
Program vil blive fremlagt til gennemsyn i D.A.L.'s sekretariat, Bredgade 66, K.

ARKITEKTENS FORLAG
Nyhavn 43, København K. Minerva *6200.
Kontortid: 9-16[30], lørdag 9-13.

I dette hæfte indlæg fra:
E. Bjerre-Madsen

BYGGETEKNISK ORIENTERING

Dansk Standardiseringsråd

På Dansk Standardiseringsråds årsmøde den 31. maj berettede rådets formand, civilingeniør K. E. Bredahl Sørensen om de mange opgaver, der i årets løb var bragt til endelig løsning og berørte derefter arbejdskraftsproblemet:

En del nye opgaver af betydning er taget op til behandling i årets løb efter anmodning fra de interesserede kredse, ligesom en del af de eksisterende Danske Standards er taget op til revision.

Det er klart, at der ofte har været store vanskeligheder forbundet med at sammenfatte de enkelte synspunkter til en helhed og nå frem til det resultat, der vil tjene det danske erhvervsliv bedst. En standard bliver jo til ved et samarbejde imellem det, vi kalder „De 4 F'er": Fabrikation, Forhandling, Forbrug og Forskning. Og naturligvis ser repræsentanterne for disse fire F'er ikke altid ens på problemerne. Vanskelighederne er imidlertid altid blevet overvundet, og et resultat, der i så vid udstrækning som muligt kan tilgodese alles interesser og tjene det samlede erhverv, og dermed hele det danske samfund på bedst mulig måde, er tilvejebragt.

Ofte har imidlertid arbejdet i vore standardiseringsudvalg været vanskeliggjort – og i visse tilfælde måske endda blevet forsinket noget – på grund af et forhold, som dog ikke er et isoleret fænomen for os, men som sikkert spores i alle kredse. Jeg tænker her på den almindelige overbelastning af erhvervslivet og dets udøvere, som selvfølgelig også har gjort sig gældende over for vore mange udvalgsmedlemmer og ofte har gjort det vanskeligt at sammenkalde udvalgene til møde.

Dette fører igen til en øget belastning på rådets sekretariat, og denne yderligere belastning har været så meget mere følelig, som det stadig ikke er lykkedes for os at forøge rådets medarbejderstab.

Efter en omtale af standardiseringsrådets deltagelse i det internationale standardiseringsarbejde (ISO) fortsatte formanden:

Også fra danske erhvervskredse mærker vi tydeligt en øget forståelse af og interesse for oplysninger om og deltagelse i det internationale samarbejde.

Denne interesse giver sig blandt andet udtryk i et mærkbart øget salg af fremmede standardblade og interesse for at blive holdt orienteret om alt, hvad der fremkommer af nyt fra de forskellige førende lande.

Vi har fra rådets side søgt at give erhvervslivet mulighed for at følge med på dette område igennem udgivelsen af vort meddelelsesblad „Standard-NYT", og antallet af abonnenter på dette meddelelsesorgan har da også været stigende i det forløbne år.

Det synes dog, som om den service, rådet på denne måde søger at yde, ikke i alle tilfælde er tilstrækkelig. En række direkte henvendelser fra erhvervs-virksomheder om yderligere og mere direkte oplysninger i form af tilsendelse af selve de ny-udkomne fremmede

Se HFB side 281, 336, 337, 338

standardblade har medført, at man ved sekretariatet har måttet overveje, hvorledes man under abonnementsform kunne imødekomme dette øgede krav. Rådets bibliotek vil gøre sit yderste for at stå til tjeneste for erhvervslivet med fremskaffelse af sådanne oplysninger, men hvis det nævnte yderligere krav skal kunne imødekommes på tilfredsstillende måde, vil det sikkert være nødvendigt at forøge medarbejderstaben i biblioteket, og man har derfor meget nøje måttet overveje, hvorledes en sådan forøget abonnementservice vil kunne iværksættes på bedste måde. Vi håber i løbet af den aller nærmeste fremtid at kunne nå frem til et positivt forslag til løsning af dette spørgsmål.

Endelig skal jeg nævne, at også det internordiske samarbejde – INSTA-arbejdet – har været fortsat i det forløbne år. Dette arbejde har dels formet sig som et selvstændigt standardiseringsarbejde på visse områder, som f. eks. materialeforskrifter til svejste kedler, forskrifter for almindelige konstruktionsstål, forskrifter for plastrør og disses prøvning m. v. dels som en fælles drøftelse af foreliggende ISO-forslag med henblik på muligheden for fælles stillingtagen til disse.

Også deltagelsen i den på vort sidste årsmøde omtalte „Commission pour le marché commun" skal kort omtales. Arbejdet har i det forløbne år væsentligst bestået i en kortlægning af de opgaver, man kunne ønske at tage op i dette samarbejde, og en stillingtagen fra det danske erhvervslivs side til, hvilke af disse opgaver

man kunne ønske at deltage i behandlingen af. Efter dannelsen af frihandelsområdet har dette arbejde og dets udvidelse til også at omfatte „de 7" fået forøget aktualitet. Jeg skal kun her nævne, at repræsentanter for standardiseringsorganisationerne og de elektrotekniske komiteer i medlemslandene af såvel fællesmarkedets som frihandelsområdet vil mødes i Zürich i den kommende uge for i fællesskab at drøfte de her omhandlede problemer.

Byggeriets industrialisering

På Dansk Standardiseringsråds årsmøde talte bl. a. arkitekt Eske Kristensen. Emnet var byggeriets industrialisering. Herunder definerede Eske Kristensen dette begreb og kom ind på modulordningens betydning for industrialisering:

Hvad forstås da ved industrialisering?

Muligheden for, på industriel basis at udforme, fremstille og helt eller delvis færdiggøre den enkelte komponent i store mængder. Så store, at fordelene ved industriel masseproduktion, sådan som den kendes fra industrien, overføres til de i byggeriet indgående enkelte dele. Den nævnte industrialisering gælder ingenlunde alene råhuset, men ikke mindst de i det færdige hus indgående enkelte dele. En af de vigtigste forudsætninger for at dette kan realiseres er, at give producenterne et exakt målgrundlag som sikker basi for fremstillingen.

Modulordningen giver et sådant grundlag!

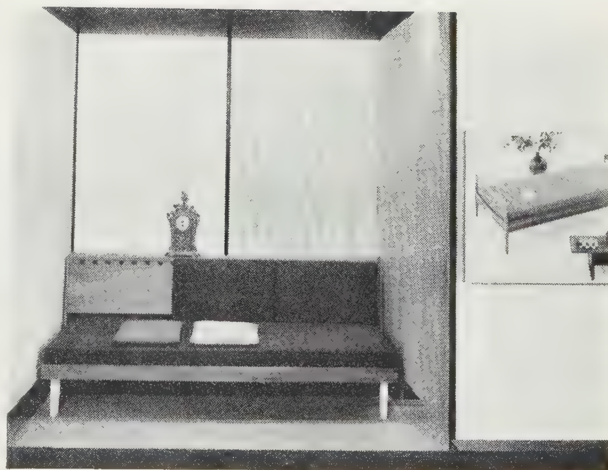
Tanken om at skabe dette grundlag er ikke ny *Standardisering* er et eksempel herpå. Man kan spørg om det da ikke blot kan gøres ved, efterhånden som det findes opportunt, at standardisere de enkelte dele Jo – men en sådan metode vil indebære den risiko at hvert enkelt del vil blive målformet på helt tilfældig grundlag – skræmmende eksempler herpå har vi j allerede. De enkelte standardiserede dele vil ikke kunn passe sammen. *Modulordningens* hovedsynspunkt gå derfor ud på at skaffe et fælles koordinerende mål grundlag, sådan at de enkelte dele, som standardisere *inden for* modulordningen, altid passer sammen.

Enighed om modulordning for hele Skandinavien er nu opnået, *Rapport 1956–60 om „Byggeriets modul koordinering i norden"*, er afleveret til den Nordisk Komite for bygningsbestemmelser nu i april i år.

Målgrundlaget er hermed til stede.

Når det ovenfor er sagt, at målgrundlaget er til stede, er dette naturligvis alt for lapidarisk udtrykt Ordet målgrundlag dækker naturligvis langt mere det dækker et system af aftaler og ordensbestemmelser Grundlaget heri er byggemodulen, men den supplere af planlægningsmoduler, konstruktionsmoduler, ligesom der gives anvisning på en række præferencemål

Stand for Senge- og polstermøbelfabriken Gottlob Gussmann, Pleidelsheim/Neckar. Stand og møbler tegnet af professor Herta Maria Witzemann og Wolfgang Stadelmaier, Stuttgart

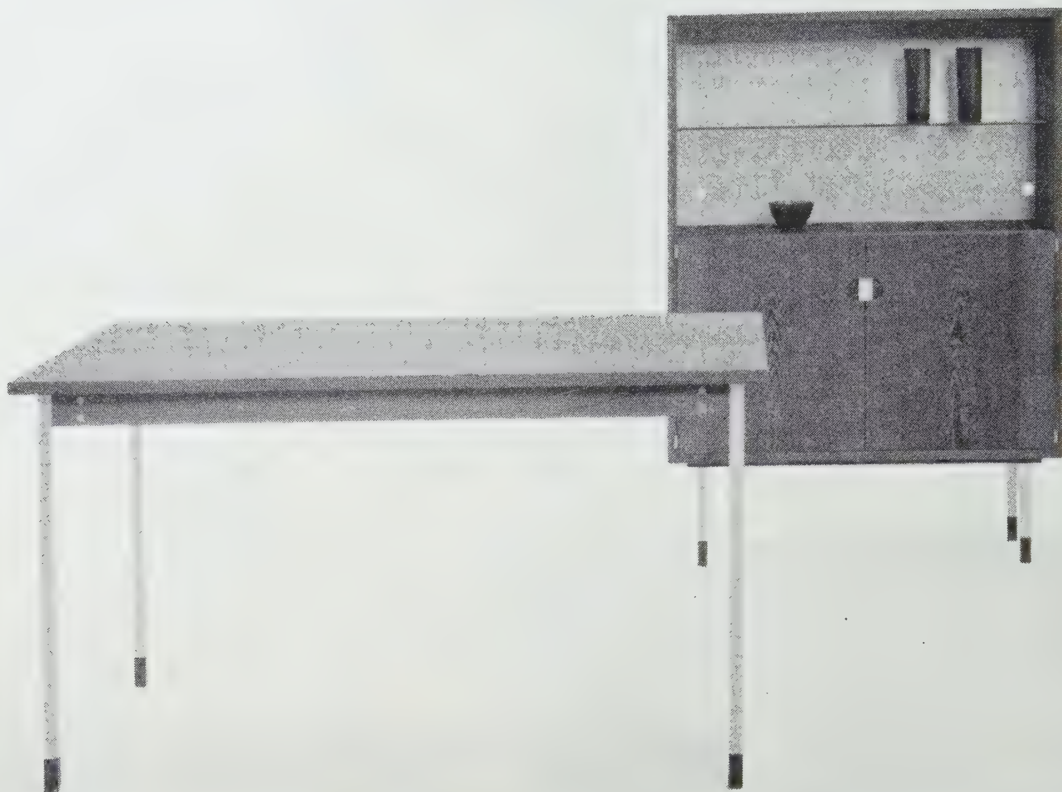
Møbelmessen i Köln, som afholdes hvert andet år, er så afgjort en af de de store begivenheder indenfor møbelverdenen. Især den danske møbelindustri er stærkt interesseret i Kölnermessen – for at sælge. De andre landes møbelfolk omfatter også den danske deltagelse i messen med stor interesse – og ikke kun for at købe.
Redaktionen har bedt redaktøren af det tyske fagblad moebeldecoration om at at amnelde Kölnermessen.

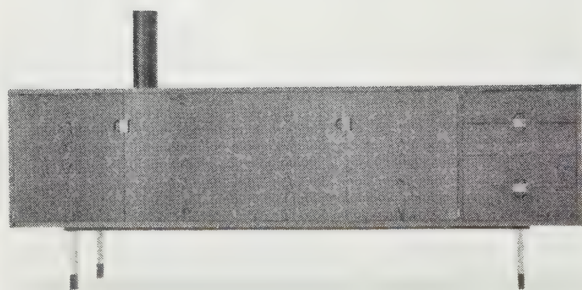
Kölnermessen - Europas møbelmarked

Af Margot Voelter-Gaissert

I 1960 fastslog Köllnermessen sin position som den førende møbelmesse i Europa. Sammenligner man med messen i 1958 må man sige, at der er sket store forandringer. For to år siden skrev jeg, til arrangørernes store mishag, om en *mammutmesse i massernes tegn.* Messen i år var ikke mindre. Men messens opbygning og udbudet af møbler i 1960 var betydeligt forbedret i forhold til tidligere.

I opdelingen af udstillingsarealet viste sig en tydelig tendens til samling af flere firmaer i grupper. Baden-Württembergs møbelindustri optrådte som tidligere med en gruppeudstilling, dog bestående af enkelte stande, men samlet indenfor en fælles ramme. Standene var således placeret, at man ad en snoet gang kom forbi alle standene en efter en. Dette har både fordele og ulemper. En af fordelene er at man får set alt, men vil man gå tilbage til en enkelt stand, og det gør man tit på en udstilling af denne art, så må man hele rækken igennem igen. Arkitekt Rudolf Franks gode udformning af rammerne om denne gruppes

Skabsmøbler og bord fra Hans Jürgenliemk KG., Möbelwerkstätten Herford in W. Arkitekt Kurt Freyer, Düsseldorf. Møblerne er udført af wenge med understel i firkantede stålrør. Serviceskabet har glasskydedøre. Disse møbler er gode eksempler på den efterhånden meget udbredte internationale stil

udstilling passede fint sammen med de enkelte standes indre opbygning.

Af alle gruppeudstillingerne havde Scandinavia-gruppen uden tvivl den største tiltrækningskraft. Det var kun beklageligt at ikke alle de udstillende firmaer fra Skandinavien var med indenfor rammerne af denne gruppe, hvis opbygning sikkert har været kostbar nok.

Verner Panton var arkitekt for denne gruppeudstilling. Han anvendte her, som man har set det ved tidligere lejligheder, et modulsystem med opdeling af hele arealet i kvadratiske felter ved hjælp af loftsskinner. Disse var udformet så de kunne benyttes til ophæng af for eksempel tætte uldforhæng eller transparent folie, der skulle tjene som afskærmning. Lignende systemer har tidligere vist sig at være gode. Også på en messe kan de anvendes, forudsat at man kan opnå en tilstrækkelig tydelig optisk adskillelse mellem de enkelte firmaers område. Dette manglede dog totalt her. Den ene stand gik uden afgrænsning over i den anden. Intet skilt i øjenhøjde oplyste den besøgende om, hvilket firma han stod overfor. Ganske vist var der over loftsskinnerne monteret bogstaver på belyste runde skiver, men de var kun læselige, hvis man lå ned eller i det mindste vred hovedet af led – og under alle omstændigheder brugte megen tid i forsøg på at

Stand for Walter Knoll, Herrenberg. Standen er tegnet af Arno Votteler, Stuttgart. Billedet herunder til højre viser nogle af Walter Knolls møbler tegnet af Rolf Grunow. Walter Knoll er et af de bedste tyske firmaer for fremstilling af polstermøbler, men deres udstilling virker ofte noget rodet fordi firmaet vil vise så mange forskellige møbeltyper på en gang. Der er iøvrigt ingen forretningsmæssig forbindelse mellem Walter Knoll og det amerikanske Knoll, men Hans Knoll som startede det nuværende Knoll International var søn af Walter Knoll

Hans Kaufelds fabrik i Brake bei Bielefeld er en anden kendt tysk fabrik for polstermøbler. Billedet herunder viser et typisk eksempel på møbler med forskellige muligheder for sammenstilling

tyde disse skilte. Dertil kom en ulidelig hede, som ikke blev mindre ved at man havde anvendt mange tæpper, uldne forhæng og et forsænket, helt tæt loft, udført af krøllet staniol.

På en egentlig udstilling er det udmærket at den enkelte indordner sig under helheden, træder tilbage i anonymitet og underkaster sig kollektivets krav, men på en salgsmesse er det både i kundernes og sælgernes interesse, at firmaerne fremtræder så tydeligt som muligt – for der skal jo gøres forretninger. Men hvad glæde har sælgeren af en kunde, som er udmattet af unødige anstrengelser og en ulidelig varme.

Det var derimod velgørende at se den enkle og gennemtænkte opbygning af standen for den hollandske udstillergruppe CIHAN. Yderligere en dansk gruppe var samlet under navnet *Danske møbler* og en finsk under navnet *Awek*, i begge tilfælde firmaer, som ikke var med i den større Scandinavia-gruppe. Landene Jugoslavien, Polen, Rumænien, Tjekoslovakiet og Ungarn viste også deres møbler i samlede gruppeustillinger.

Langt den største del af udstillingsområdet bestod imidlertid af enkelte firmastande. Men da messen allerede i år var vanskelig at komme igennem, og man må formode, at den næste gang om to år er endnu større, er det dog i høj grad påkrævet, at ud-

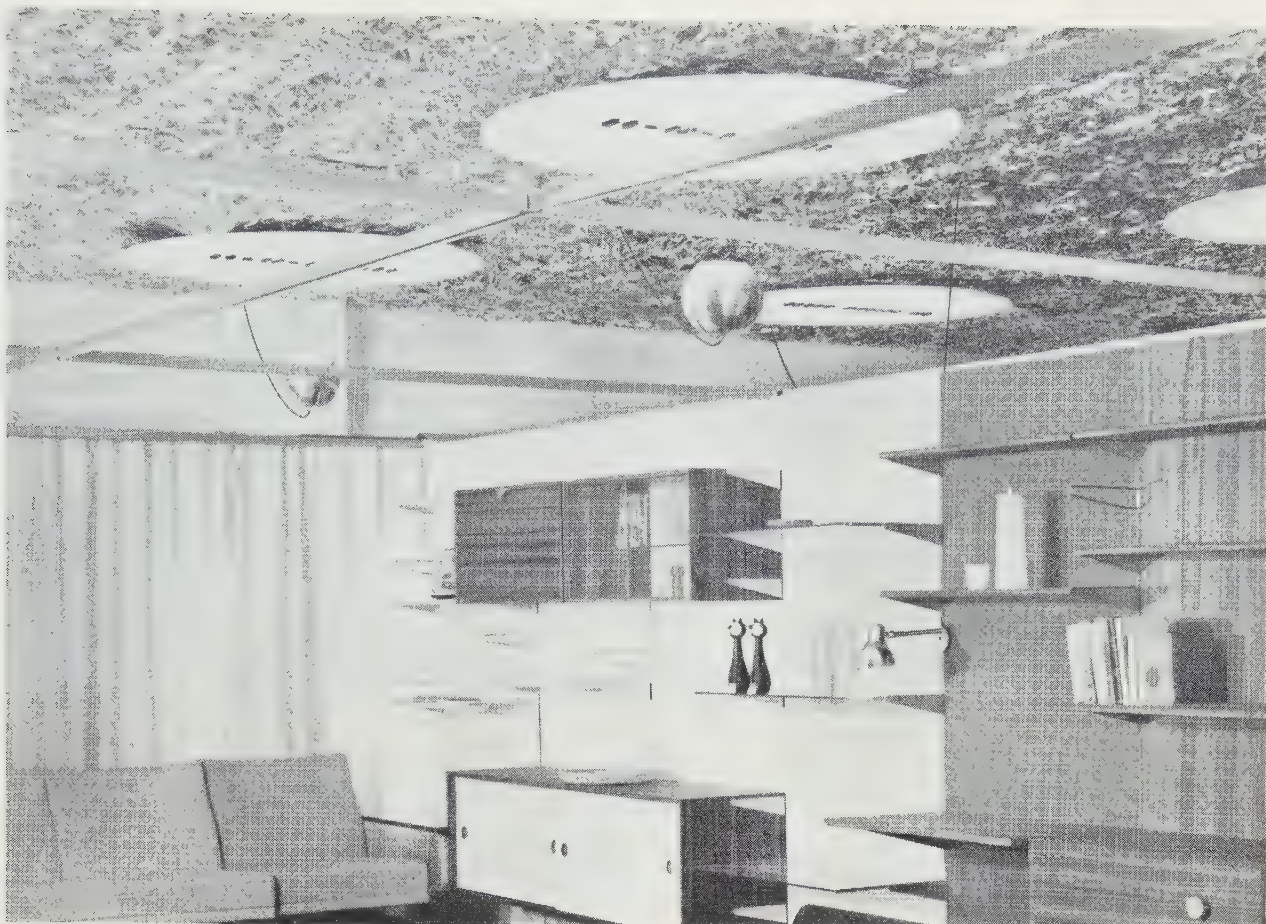

Det danske firma Bovirke viste møbler af Finn Juhl. Firmaets stand var en del af den store danske gruppeudstilling, som Verner Panton var arkitekt for. Møblerne på Bovirkes stand var hovedsageligt gamle kendinge, men bord og stole i asketræ, som ses på billederne på denne side var helt nye –og viser at altså selv Finn Juhl er ved at blive firkantet Billedet på modstående side viser noget af det gennemgående loftsarrangement, som Panton havde lavet og som Voelter-Gaissert i sin anmeldelse kritiserer meget skarpt. Selve loftsfladen er udført af krøllet staniol. De runde plader er skiltene med firmanavne belyst nedefra af lamper med kugleformede metalskærme. Man ser også de nedhængte loftsskinner, som tjente til ophængning af skærme, forhæng og lignende. Ideen i systemet er utvivlsomt god og effekten med det krøllede sølvpapir interessant – men der burde åbenbart have været et effektivt friskluftanlæg og skiltningen kunne givetvis have været tydeligere

stillerne bliver opdelt i grupper efter arten af de møbler de præsenterer.

Om udstillingens opbygning må det iøvrigt siges, at de klare og rene ydre rammer i de fleste tilfælde havde en gunstig indflydelse på de enkelte standes indre opbygning. Allerede på tidligere messer har foregangsfirmaerne indenfor den moderne møbelproduktion vist et dygtigt initiativ ved indretningen af deres stande. Denne messe viste, at ikke alene de firmaer, der helt eller delvis har lagt deres produktion om, men også de stadig traditionelt arbejdende, har gjort store fremskridt på dette felt. – Så meget om standene.

Med hensyn til udbudet var der ingen af de store sensationer på messen. De enkelte forsøg, der blev gjort på at præsentere *messens succes,* blev ikke taget alvorligt. Det ses klart, og også udstillerne på Köllnermessen anerkender værdien af den sagligt betonede fagmesse. Når et stort antal firmaer havde mod til at vise allerede kendte, gode ting, er det en glædelig reaktion mod det omsiggribende behov for modeprægede nyskabelser. Tydeligt mærkede man at der var tale om en *tidens stil* i modsætning til messen i 1958, hvor man kun kunne tale om et gennembrud for den moderne stil. Foruden veteranerne indenfor den nu anerkendte moderne stil er der kommet andre produ-

center til, hvis produktionsprogram indtil for kort tid siden bestod af modernistiske ting, men som nu helt eller delvis har ændret deres program. Det kan dog ikke bortforklares, at der stadig bliver fremstillet mange modernistiske uhyrligheder, men den besøgende fornemmer det knapt så påtrængende som for bare to år siden.

Således er også det, som selv firmaerne med den blandede produktion stiller i forgrunden, af en både sober og saglig karakter. Ved kassemøblerne viser det sig ved en enkel opbygning uden unødvendig staffage, ved anvendelse af diskrete beslag og en klar udformning af sokkel og ben. Byggemøblerne bliver stadig mere dominerende. De allerede kendte reolsystemer – stående eller hængende – har givet idéen til talrige nye variationer. Der findes naturligvis stadig traditionelle møblementer, ligesom det tunge skrivebord og skænken endnu er i live. Blandt de polstrede møbler vakte nye gode konstruktionsmetoder opsigt. Desuden så man serier med forskellige løsninger for armlæn og ben udformet over samme grundform i sæde og ryglæn. Men stuemøblementet, oftest kompletteret med et passende sofabord, dominerer stadig.

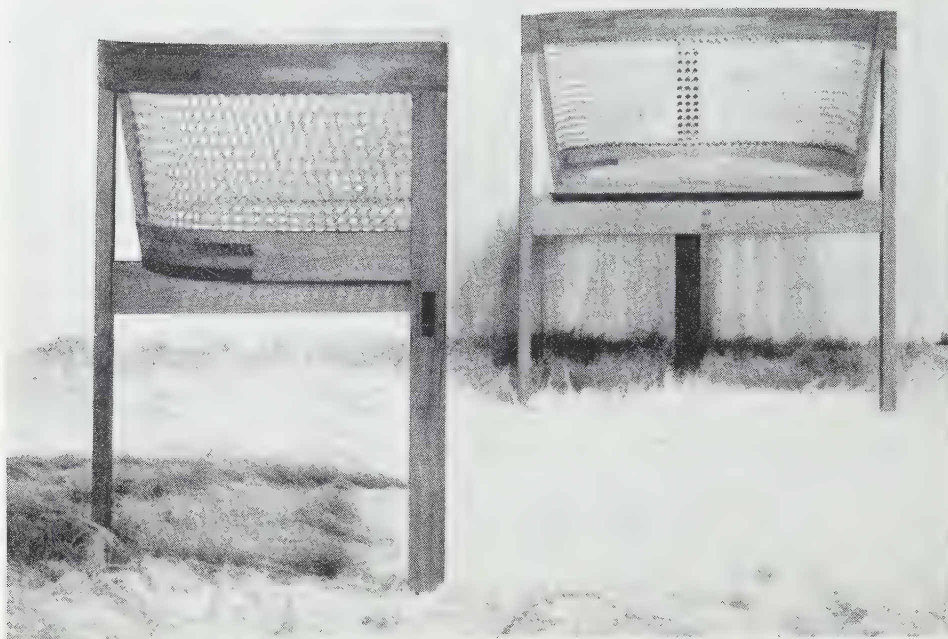
Ved soveværelsemøbleringen har byggeskabene slået deres position fast, tildels med udbygningsmuligheder, der tager hensyn til behovet for opbevaringsplads i soverummet. Enkle sengekonstruktioner finder man hyppigt med et til begge sider forlænget hovedgærde og fastbygget sengebord.

Enkeltskabe til køkkenet ser man ikke mere. Byggeelementkøkkenet har sejret. Iøvrigt havde man frem for alt helliget sig de tekniske detaljer, der letter husmoderen arbejdet.

Barnekammeret er og bliver stedbarn. Hvorfor? Kun to fabrikanter var repræsenteret med brugbare børnemøbler. Det samme gælder for entréen. Man så kun modernistiske, outrerede løsninger. Hvad kan man udstyre entréen med i en moderne lejlighed?

Så meget om det udstillede. I talrige beretninger læste man om *teakbølgen*. Teak eller ikke teak, det er efter min mening et underordnet spørgsmål. Teak er en smuk træsort, men det var nok mest behandlingen af det, der gjorde at det fik så mange tilhængere blandt folk, der havde fået nok af højglans. Der findes jo også andre træsorter, som wengé, palisander, eg, ask osv., hvor man med en lignende behandling kan opnå samme gode materialevirkning. På messen i år så man da også enkelte eksempler på anvendelse af nogle af disse træsorter.

Det må i dag siges at være af stor betydning, at den dygtige møbelhandler disponerer efter følgende retningslinier: Klar og sober form, solid konstruktion samt 1. klasses udførelse, materialevalg og finish. Dertil kommer spørgsmålet om designeren. Hvad der i lang tid forekom umuligt er blevet en kendsgerning: Når man idag køber og sælger møbler, tager man hensyn til designerens navn. Endelig har designeren fundet sin naturlige plads i møbelindustrien. *M V-G.*

Stol tegnet af Ilse og Ove Rix for Uldum Møbelfabrik. Udføres i eg med rørflet og en tynd læderbetrukket hynde i sædet. Stolen er tegnet som led i en afgangsopgave på Kunsthåndværkerskolen i år og er altså allerede nu i produktion. En noget moderniseret Kaare-Klint-form præger stolen

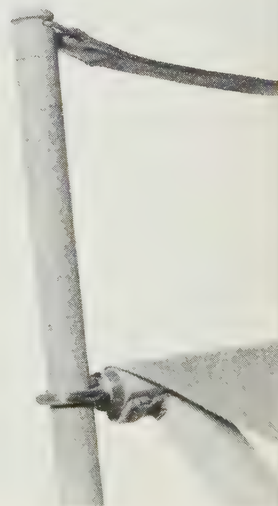

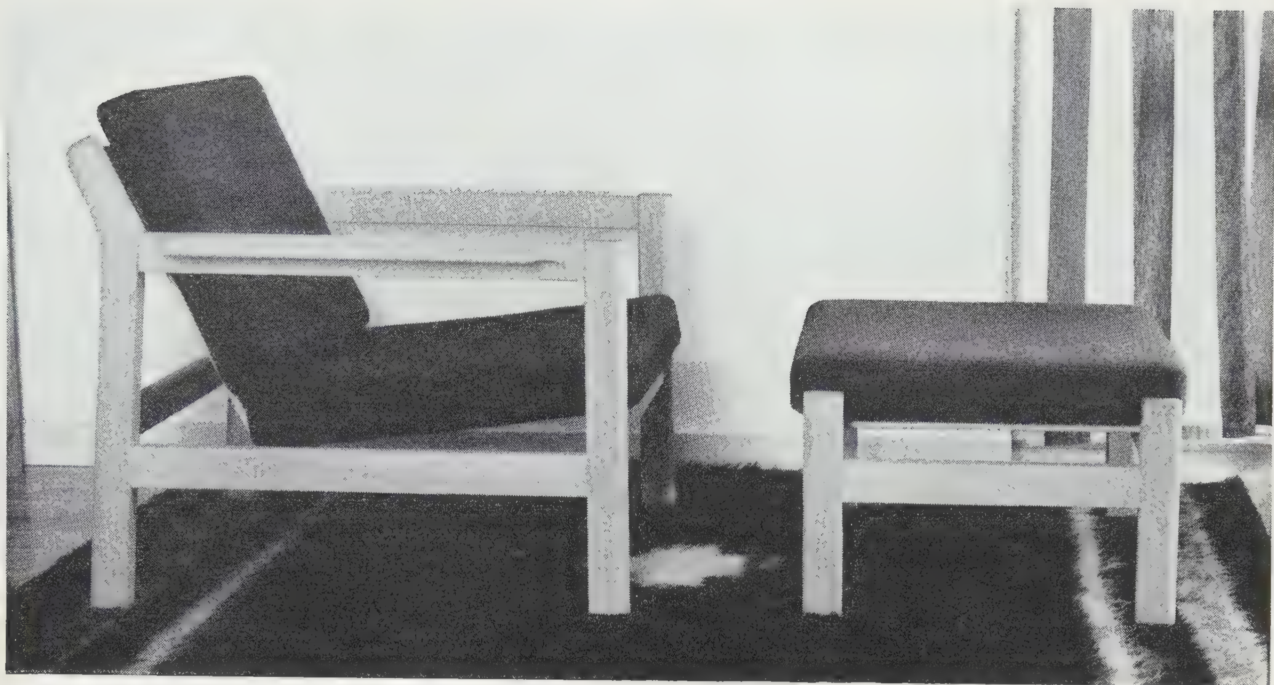

Peter Hvidt og Mølgaard-Nielsen har tegnet en ny AX-stol for Fritz Hansens Eftf. Rent formmæssig er den meget elegant og man sidder godt på den. Men konstruktionen forekommer søgt. Navnlig krydsets kærne af massivt træ skåret ud i finertynde spidser må være urimelig vanskelig at få til at passe

Mogens Koch tegnede denne klapstol i 1933 til en konkurrence arrangeret af Selskabet for Kirkelig Kunst. Den er nu sat i produktion af det unge møbelfirma Interna, og den ligger egentlig godt på linie med mange tendenser i øjeblikkets møbelproduktion. Den fremstilles af bøg med sæde og ryg af hørdug, arme af læder og beslag af messing

Børge Mogensens nyeste stol for Fredericia Stole- og Polstermøbelfabrik fortsætter den robuste og stærkt forenklede linje som er typisk for Børge Mogensens seneste arbejder. Den har en enkel og klar konstruktion og er rummelig og god at sidde i. Fremstilles af eg. Der er gummigjorder i sædet. De løse hynder er betrukket med uldent møbelstof

Denne omtale af de danske møbelmesser gør ikke krav på at være udtømmende. Hovedvægten er lagt på at vise et udvalg af billeder af interessante ting blandt de nyere møbler. Ud over de viste møbler var der en del gode møbler, som imidlertid har været omtalt og vist adskillige gange før.

De danske møbelmesser

Af Christian Enevoldsen

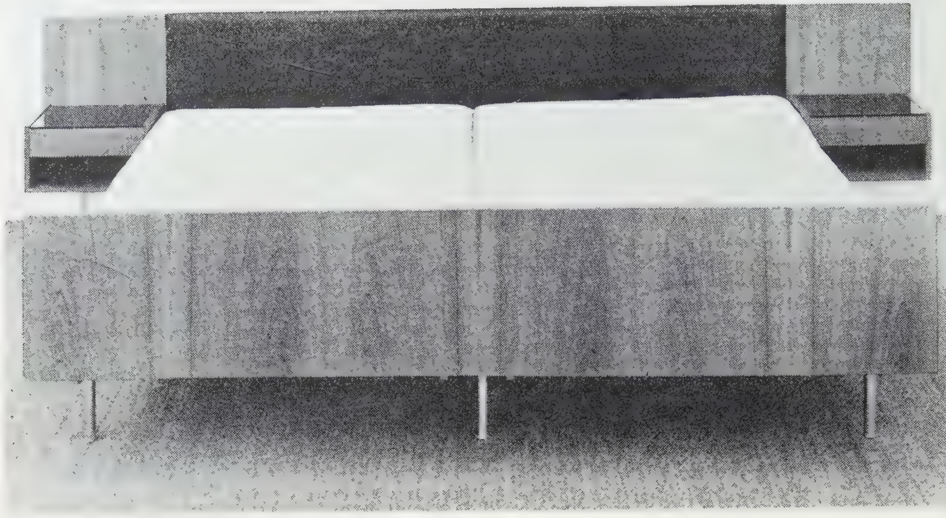
Der har i år været to danske møbelmesser. Foruden den sædvanlige i Fredericia også en i Forum i København. Der har hersket nogen tvivl om årsagen til dette dobbelt-arrangement. Efter sigende skulle udstillingen i Forum gøre det lettere for udlændingene – der er flere hoteller o. s. v. i København. Men da ikke alle fabrikkerne udstillede i København, måtte de seriøse opkøbere alligevel til Fredericia.

Trods de øgede anstrengelser var messerne ikke nogen større oplevelse. Tidligere kritiserede man fabrikernes ustandselige jagen efter nye modeller hvert år. De bedste af fabrikerne indser det urimelige heri, men også de mere middelmådige fabriker lader til at være faldet noget til ro. De værste krumspring ser man ikke så meget til mere. Tværtimod lader det til at der er sket en vis uniformering. Nu skal møblerne være firkantede. De polstrede stole er firkantede, skabe og borde har firkantede ben. De glade dage med blødt formede linjer i den finn-juhlske stil er forbi.

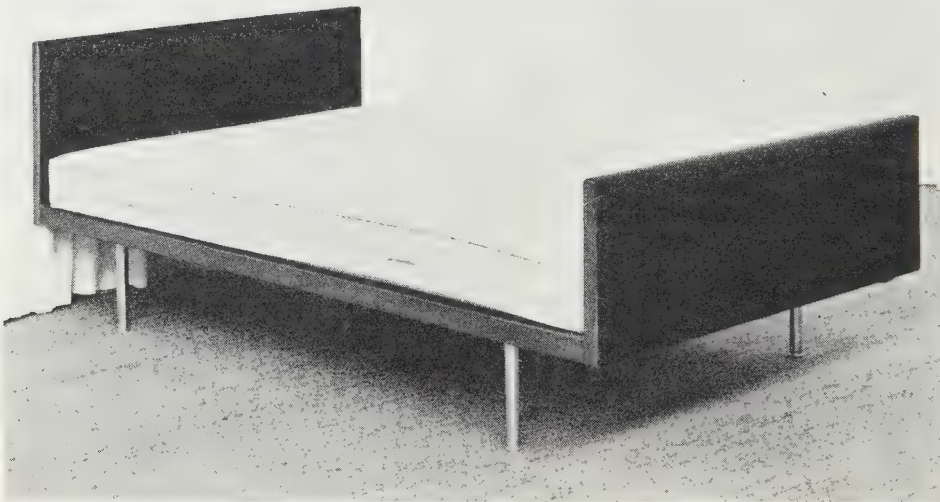
Det er gået hurtigt og smertefrit med forandringen. Men det er åbenbart at den firkantede linje er langt lettere at følge for de middelmådige. Dette bevirker, at der blandt de halvstærke møbler er flere af en nogenlunde antagelig form, selv når der ikke er tale om et selvstændigt og bevidst arbejde med udformningen.

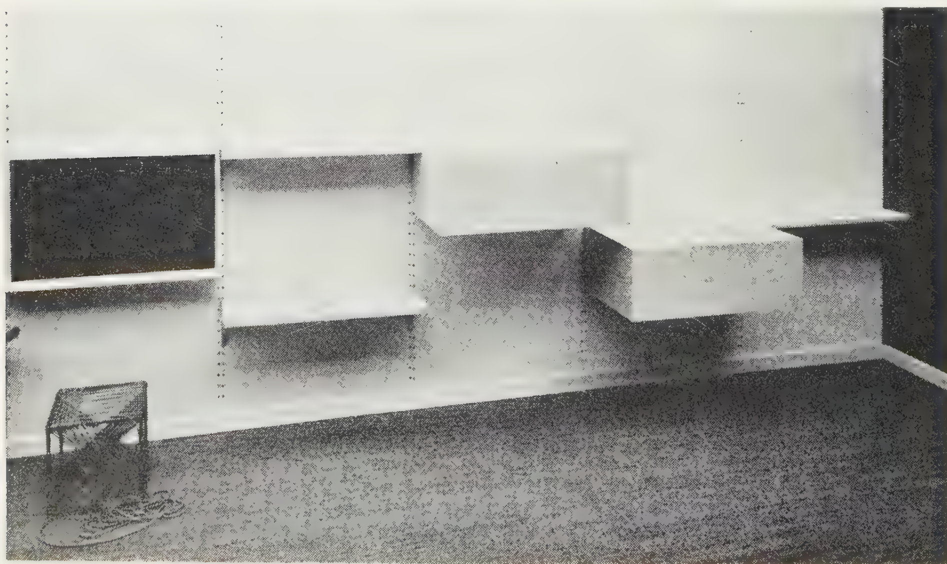
Om udbudet af møbler på messen kan man som sædvanlig sige, at der er en gruppe af sikre, gode fabriker. De arbejder sammen med gode tegnere, de lægger et omhyggeligt forarbejde til grund for deres produktion, og deres tekniske kvalitet er upåklagelig. Udover denne faste garde er der fra tid til anden enkelte fabriker som gør hæderlige forsøg på at vinde med. Nogle af disse har i løbet af de sidste par år fået fast fodfæste, således at den hårde kerne langsomt udvider sit medlemstal – andre bliver ved det første forsøg, og en stor del har intet forstået eller intet forsøgt.

Selvom møbelfabrikantforeningen med møbelmessen repræsenterer det største udsnit af møbelproduktionen i Danmark, så er der dog noget der halter. Dels er der møbelfabriker, der af den ene eller anden grund ikke udstiller på messen. France og søn og Fredericia Stole- og Polstermøbelfabrik har ganske vist egne udstillingslokaler i Fredericia, så de er nemme at få med i programmet. Men for eksempel Bovirke, Boligens Byggeskabe og Kold Christensen er ikke med på møbelmessen. Og det er dog firmaer med en produktion af betydning – ikke blot i kvantitet, men i nok så høj grad i kvalitet. Dertil kommer så de ikke helt få snedkermestre, som efterhånden har fået et sådan produktionsapparat, at de kan konkurrere med

Hans J. Wegner har for Getama, Gedsted, tegnet en serie senge. Der er dobbeltsenge og enkeltsenge, med eller uden fastmonteret sengebord. Gavlene kan udføres fineret med teak, med rørflet på ramme eller betrukket med læder. Udbudet af senge af et antageligt ydre er ikke stort her i landet, så det er en værdifuld fornyelse af det store program af Wegnermøbler

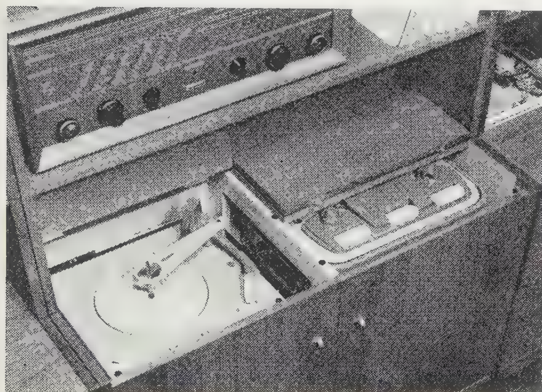

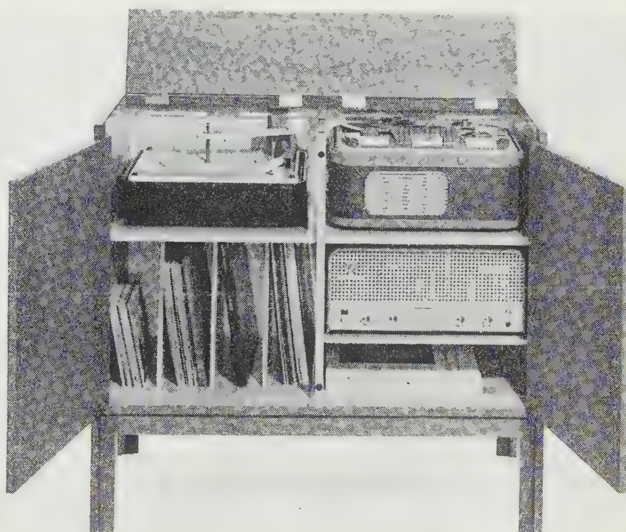

Poul Cadovius, indehaveren af Royal-System, Århus, tegner selv sine forskellige typer hængereoler. På dette års messe havde han som sædvanlig en meget stor udstilling. Blandt de mange nye og ældre ting så man også disse hængemøbler til børneværelser. De er udført af fyr. Der er tavle og hylder samt kasser til legetøj eller til brug som dukkesenge. De er iøvrigt ophængt på en ny type panel med indbygget hulliste. Hylderne fastgøres med skråt nedadrettede tappe, der går ind i huller boret i tilsvarende vinkel

Den her viste type byggereoler og -skabe adskiller sig i udseende ikke meget fra flertallet. Det bemærkelsesværdige er de godt gennemarbejdede muligheder for anbringelse af radio, højttalere, pladespillere, båndoptagere og lignende. Tegnet af Peter Hjorth for Thisted Trævareindustri. Peter Hjorth har iøvrigt også tegnet de pæne Philips radio- og højttalerkabinetter, som er anvendt her

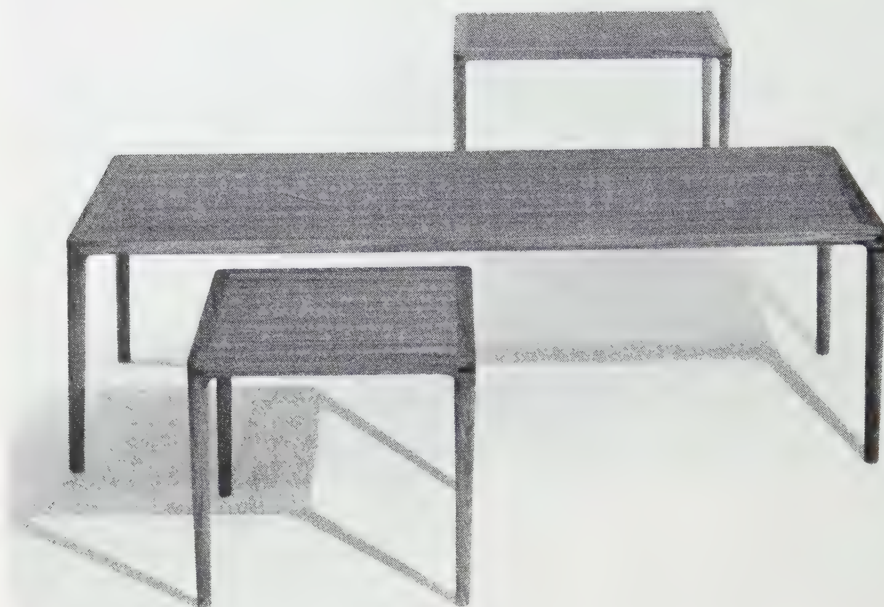

møbelfabrikerne, ikke blot på kvaliteten, men også på kvantiteten.

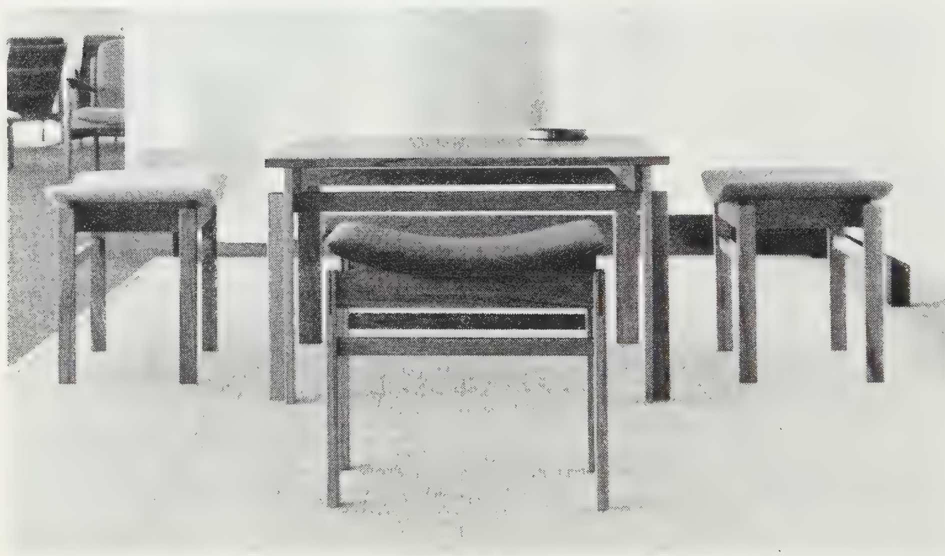
Når det kommer til stykket, giver møbelmessen, så stor den er, ikke noget fuldgyldigt billede af den danske møbelproduktion. Hvor ville det være godt med en samlet og velorganiseret dansk møbeludstilling bare hvert andet år – selvom tanken om en sådan udstilling nok vil møde modstand fra mange sider, var den måske alligevel værd at overveje.

En kreds af møbelfabrikanter, domineret af nogle af de bedste, har etableret en kontrolinstans, der skal godkende møblernes kvalitet. Denne ordning er øjensynlig først og fremmest skabt af hensyn til eksporten. Den gælder imidlertid kun den tekniske kvalitet, hvilket dog i sig selv er prisværdigt nok. Men, hvor vanskelig en opgave det end må være, så bør man også arbejde på at kontrolere den kunstneriske kvalitet. Ikke kun ved negative indgreb såsom standsning af plagiater; snarere ved positivt arbejde, blandt andet ved at give de unge møbeltegnere, og måske også de ikke helt unge, bedre arbejdsvilkår. Større muligheder for eksperimentering, gennemprøvning af nye typer, regulært forsknings- og laboratoriearbejde og hvad der ellers kan gøres for at opdyrke de muligheder, der ligger. En del af de fabriker, der i dag har en højst uinteressant produktion kunne komme lige så godt med som de bedste i dag.

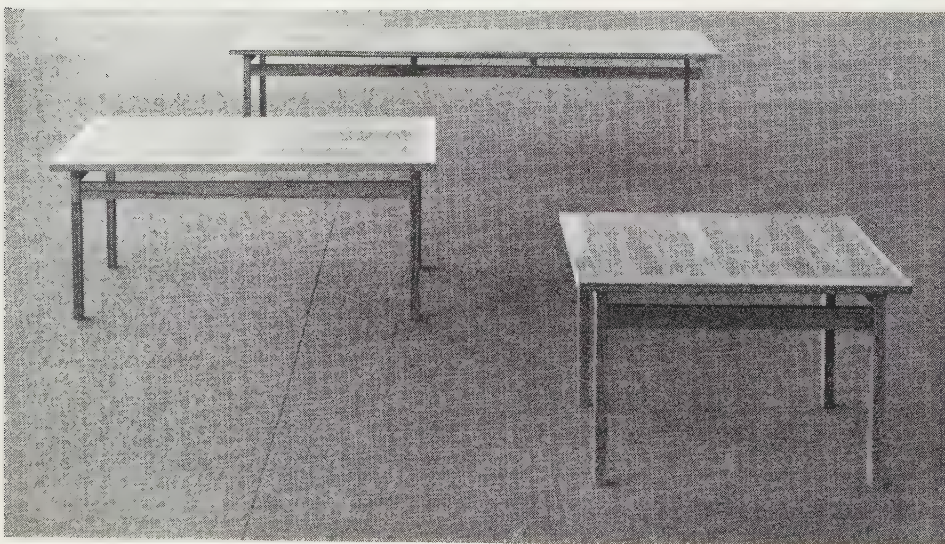
Danske møbler skal hævde sig ved højeste kvalitet både teknisk og kunstnerisk – ikke som masseartikel. Men de helt fine resultater nås kun ved meget grundigt og omhyggeligt arbejde, lige fra de første skitser til de færdige møbler er leverede. Og de helt store resultater på verdensmarkedet vil kræve et udstrakt samarbejde fabrikerne imellem og mellem tegner, fabrik og salgsorganisation – alle tre kategorier taget i videste betydning.

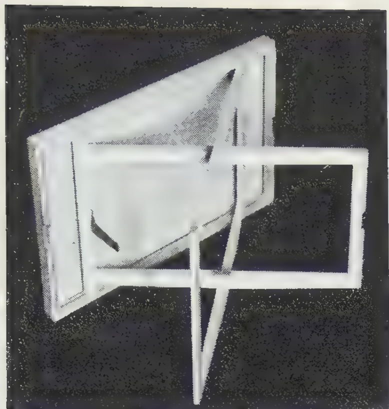
Småborde af H. Vestergaard Jensen for møbelfabriken Jason i Ringsted. Plade og ben af teak. Benene skrues i pladen som har en fortykkelse i hjørnerne, hvor en metalskive med gevind er skudt ind. Der er lukket efter denne med indlægning af palisander. I detaljer virker bordene næsten håndsnedkereret

Taburetter og bord tegnet af boligkonsulent Inger Klingenberg for France og søn, Hillerød. Et eksempel på den bevidst primitive konstruktivisme, som man blandet andet har set på nogle af Københavns Snedkerlaugs udstillinger. Bordets konstruktion minder iøvrigt om konstruktionen i Poul Kjærholms for Kold Christensen tegnede store bord med stålunderstel

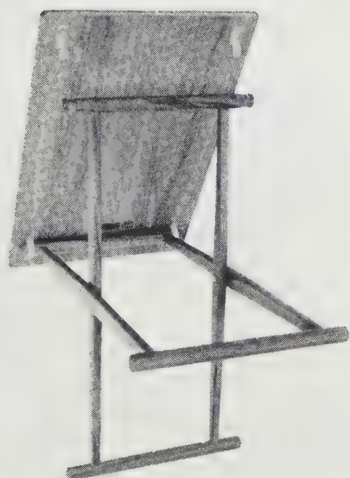

Ligeledes for France og søn, Hillerød, har Finn Juhl tegnet disse småborde, der alle er af samme højde og bredde, kun længderne varierer. Pladerne er udført af staver i massiv træ. Iøvrigt udstiller France slet ikke på møbelmessen, men i sit eget udstillingslokale i Fredericia

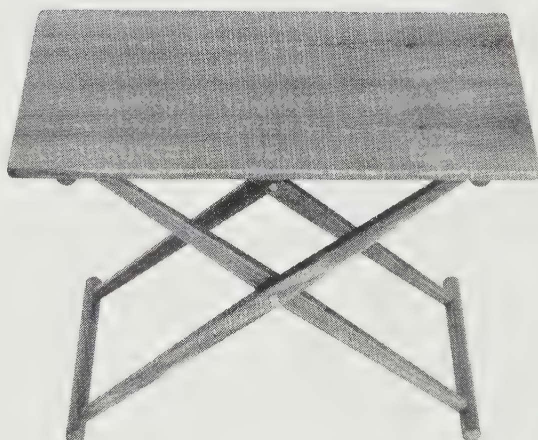

Klapbord tegnet af Mogens Koch for Interna. Understel af bøg, plade fineret med pæretræ. Ved en meget enkelt mekanisme kan understellet klappes helt sammen og lægges op i sargen

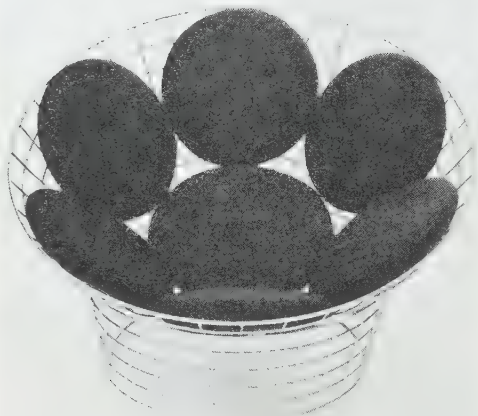
Snedkermester Ludvig Pontoppidan har tegnet dette klapbord for I. C. A. Jensens Eftf., Knud Andersen, i Århus. Understellets ene ramme fastholdes permanent med messingbeslag. Den løse ramme klemmes ind i to messigbøjler. Bordet er, ligesom Mogens Kochs, velproportioneret og af en teknisk god kvalitet

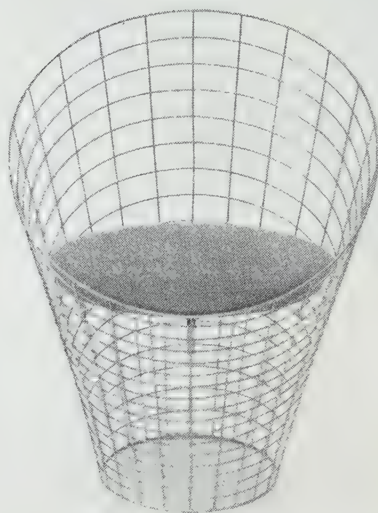

Man har set forskellige eksempler på kombinationer af siddemøbler og borde. Dels understel hvorpå monteres stole eller bordplade efter ønske og dels faste arrangementer. Dette bord ophænges løst på to stole med messingbøjer foret med stof. Det er tegnet af boligkonsulent Willi O. Hansen for Glostrup møbelfabrik

Stolene er iøvrigt eksempler på den mere anonyme formgivning, der følger de toneangivende møbeltegneres linje. Fabriken oplyser ikke, hvem der har tegnet stolen. Man har før set stole med armlæn udført af rundstokke, der skæres ned på midten så der fremkommer en flade. Her er armlænet imidlertid bredere på den flade del end diameteren ved enderne, så det er altså ikke udført af rundstok

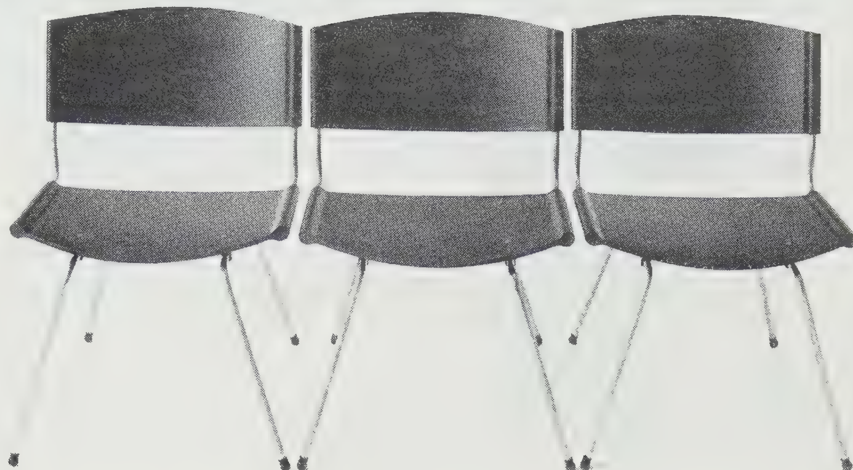
Møbelstoffirmaet Unikavæv har fået en aflægger, der producerer møbler. På sidste års møbelmesse vistes nogle kræmmerhusformede stole tegnet af Verner Panton (se Arkitekten nr. 17/1959 side 306). Nogle af dem var lavet i trådkonstruktion. I år har Panton igen forsøgt sig med dette materiale. Forsøgene bar præg af at være hastværksarbejde. De runde hynder i den lave stol længst til venstre lå løse og trimlede uvægerligt ned, når man satte sig – og den tynde trådkant var absolut ikke rar at sidde på. Den højere stol havde en ubehagelig tendens til at tippe sidelæns – så var stolene sidste år bedre, i dem sidder man faktisk godt

For Fritz Hansens Eftf. har Arne Jacobsen lavet en ny stol i det meget lette plasticmateriale betrukket med læder. Den er ikke så speciel i formen som stolene sidste år, men til gengæld nok mere anvendelig

Nanna og Jørgen Ditzel har tegnet denne stol for Møbelfabriken Kolds Savværk i Kerteminde. Den er et par år gammel. Forud for den første offentlige præsentation er gået mange forsøg og prøver. Resultatet er en velproportioneret og godt konstrueret stol. Sæde og ryg er af formpresset træ, lakeret sort eller hvid eller i natur ask. Ben af runde stålrør med gummifødder. Denne stol må betragtes som et af de bedste eksempler på danske industrimøbler fra de senere år

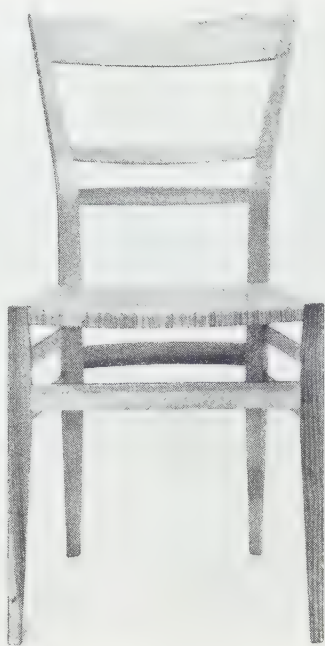

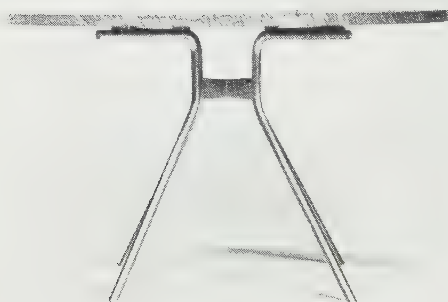

Klingenbergs kurvemøbelfabrik i Århus laver kurvemøbler af vanlig og ikke særlig spændende udseende. Men fabrikken prøver også at fremstille møbler i en tidssvarende udformning. Disse to stole med stålstel og peddigrørflet er tegnet af boligkonsulenterne Palle Pedersen og Erik Andersen. Selvom formen nok kunne være mere præcis (der skal sikkert laves flere prøver) så er tendensen rigtig og påskønnelsesværdig

Herover stol tegnet af Tore Kraftt som led i afgangsopgave

Til venstre model af bord, udført i mål 1:5. Tegnet af Palle Clemmensen, ligeledes som led i afgangsopgave

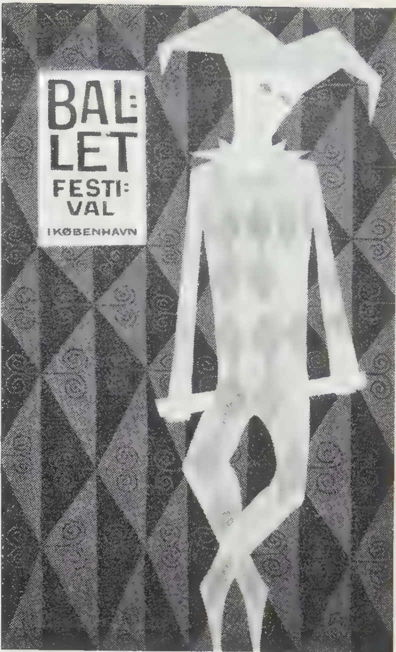
Kunsthåndværkerskolen

Den årlige udstilling af elevarbejder på Kunsthåndværkerskolen er særdeles seværdig. Det er en god ide at lade skolens forskellige afdelinger arbejde sammen på en fælles opgave. På udstillingen så man tre eksempler på møbler m.m. til en fortovsrestaurant. Reklamefolkene havde lavet menukort. Markise, dækkeservietter, dug og servitricedragt var elevarbejder ligesom stole og borde samt service. Opgaven får på denne måde et realitetspræg for hvert enkelt arbejde. Møbelklassens afgangsopgave med meget grundige forarbejder var også stærkt realitetspræget. Til indretning af kirker, lokaler i Kastrup rådhus og i Hørsholm bibliotek havde eleverne foretaget meget omhyggelige forstudier med omfattende rapporter, detaljerede modeller m.m. Nogle af de foreslåede møbler tilmed udført i fuldt mål. Iøvrigt har møbelklassen allerede gjort sig bemærket blandt andet ved tapetsererlaugets jubilæumskonkurrence, hvor tre af eleverne fik præmier – Sten Østergaard endda 1. præmien.

Blandt reklameklassens arbejder var der mange festlige ting, men man skal selvfølgelig ikke vente altfor megen originalitet. Der var dog plakater, udkast til annoncer og kataloger, som var fuldt på højde med, hvad der i dag ses i blade og tidsskrifter. Nogle af arbejderne var simpelthen en fryd for øjet. Når både charme og humor kombineres med teknisk dygtighed, så må resultatet blive godt – se for eksempel Margareta Sandströms Carmen, hun er da dejlig. *Ce*

Forslag til plakat for D. F. D. S. middelhavsruter udført af Carin Bertelsen

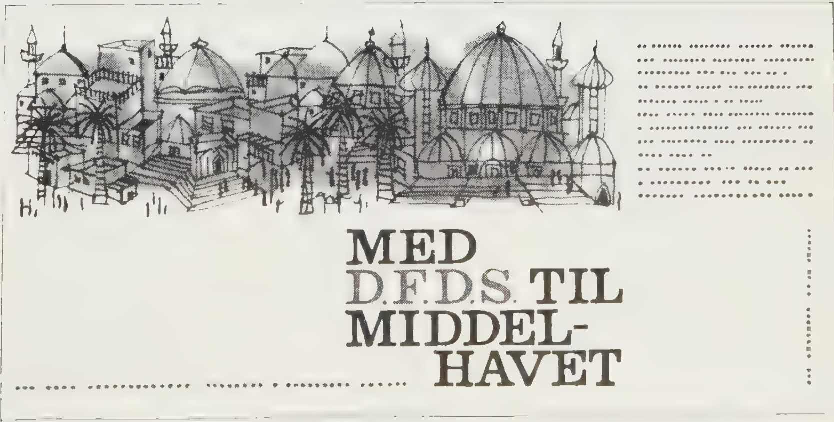
Forslaget til plakat for balletfestivalen, længst til højre, er udført af Jens Mandrup

Pennetegning af Margareta Sandström

Forslag til grammofonpladeomslag udført af Margareta Sandström

Forslag til annonce udført af Carin Bertelsen

Danske Arkitekters Landsforbund

Dansk Arkitektforenings generalforsamling

Til generalforsamlingen i Svendborg, som afholdtes den 21. maj 1960, var mødt 35 medlemmer repræsenterende 74 stemmer. På mødet foretoges følgende valg: *Formand:* Palle Rostock. *Medlem til landsforbundets bestyrelse:* Palle Rostock. *Repræsentanter til repræsentantskabet for Danske Arkitekters Landsforbund:* København: E. Dyssell, Erik Nilsson. Øerne: Carl Møller. Jylland: Bering Bryld, Chr. Øhlenschlæger Christiansen. *Medlem til ansatte arkitekters råd:* Bent Rasmussen. *Medlemmer til privatpraktiserende arkitekters råd:* Carlo Odgård, Palle Rostock. Suppleant: Asger Sorgenfri. *Revisor:* Jan Balslev.

Endvidere vedtog generalforsamlingen med 68 stemmer mod 3 følgende lovændring. Lovens nuværende § 11 ændres således, at § 11 får følgende ordlyd:

Foreningens opløsning i forbindelse med sammenslutning med andre arkitektorganisationer kan vedtages af en generalforsamling, når de samme betingelser som for gennemførelsen af lovændringer er opfyldt, jfr. § 4, stk. 9. Ved vedtagelse af opløsning skal dagsordenen omfatte beslutning om, hvorledes der skal forholdes med foreningens formue.

Ændringer i taksterne for benyttelse af eget befordringsmiddel

Finansministeriet har ved cirkulære af 12. april 1960 offentliggjort nye bestemmelser vedrørende befordringsgodtgørelse, som træder i kraft pr. 1. maj 1960.

Befordringsgodtgørelsen udregnes herefter for medarbejdere, som i tjenesten benytter eget motorkøretøj på følgende måde:

For automobiler med egenvægt 625 kg og derover
A kørsel indtil 12000 km i ét finansår .... 43 øre pr. km
B kørsel udover 12000 km i ét finansår .... 21 øre pr. km
For automobil med egenvægt under 625 kg og motorcykel med sidevogn
A kørsel indtil 6000 km i ét finansår .... 35 øre pr. km
B kørsel udover 6000 km i ét finansår .... 20 øre pr. km
For kabinescooter og solomotorcykel
A kørsel indtil 6000 km i ét finansår .... 28 øre pr. km
B kørsel udover 6000 km i ét finansår .... 17 øre pr. km
For cykel med hjælpemotor
kørsel indtil 1400 km i ét finansår .... 15 øre pr. km
kørsel udover 1400 km i ét finansår .... 10 øre pr. km
For almindelig cykel .... 15 øre pr. km
For almindelig cykel godtgøres højst 210 kr. pr. finansår.

Disse takster træder i stedet for de i kommentarer til vedtægt for arkitekters ansættelse på side 12 angivne satser.

For selvstændigt praktiserende arkitekter, der i forbindelse med en byggesag benytter eget motorkøretøj, vil ovennævnte satser mrk. A være at benytte, med mindre kørslen for den enkelte bygherre overstiger henholdsvis 12000 og 6000 km.

Noter

Bygningsfredning på Christianshavn

Redaktionen beklager i nr. 11 at have aftrykt magister Harald Langbergs indlæg i Politiken den 1. maj som om det var et svar på Poul Henningsens indlæg i samme blad af 26. april. Poul Henningsens læserbrev i Politiken af 26. april blev besvaret den 27. april af Harald Langberg, og Poul Henningsens gensvar tryktes den 28. april. Dette sidste indlæg gav Harald Langberg anledning til at fremkomme med et nyt svar den 1. maj, og debatten afsluttedes med to korte udtalelser trykt i Politiken den 3. og 4. maj. Det særlige Bygningssyns betænkning om Christianshavn vil blive gengivet i næste nummer af *Arkitekten*. ***Red.***

Ny professor på Akademiet

Det nyoprettede professorat ved Kunstakademiets bygningsskole er blevet besat. Blandt de tre velkvalificerede ansøgere blev det lektor Jørgen Bo, der i sidste omgang samlede flest stemmer. Jørgen Bo har sammen med Knud Hallberg opført en række boligbebyggelser, der er blandt de senere års mest omtalte. Sammen med Vilhelm Wohlert har han tegnet Louisiana. Det er utvivlsomt gennem dette arbejde han er blevet bedst kendt af offentligheden.

Boligspørgsmålet på Hindsgavl

Socialpolitisk Forenings sommermøde på Hindsgavl bliver i år fra den 21.–26. august. Den omvurdering af boligpolitiken, der har fundet sted de sidste par år, er anledningen til at boligspørgsmålet er taget på programmet.

Blandt diskussionsindlederne er aktuarie Per Holm, Stockholm, byråsjef Carl Anonsen, Oslo, professor Odd Brochmann, Oslo, kontorchef Knud Stenshøj, Århus og kontorchef Jørgen Paldam, København. Tilmeldelse: Socialpolitisk Forening, Holbergsgade 23, København K.

Sølv tegnetrekanten

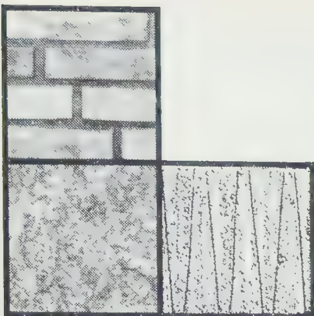
Prix National d'Architecture, der er indstiftet af tidsskriftet l'Architecture Française, er første gang uddelt i år. Det er en gruppe arkitekter, Lagneau, Weill, Dimitrijevic og Perrottet, der har fået prisen – en sølvtegnetrekant – for boligbebyggelsen Les Buffets i Fontenay aux-Roses nær Paris.

Boligbyggeriet marts 1960

Hovedstadsområdet samt 5 provinsbyer og disses forstæder	Antal lejligheder			
	Febr. 1960	Marts 1960	Febr. 1960	Marts 1960
Byggetilladelse givet i løbet af måneden	603	1 129	972	366
Byggetilladelse ved månedens slutning	3 389	3 386	4 271	3 843
Påbegyndt i løbet af måneden	561	1 093	505	745
Fuldført i løbet af måneden	518	1 005	613	1 364
Under udførelse ved månedens slutning	12 721	12 793	17 249	16 477
Beregnede tal for hele landet, excl. egentlige landkommuner				
Under udførelse ved månedens slutning	20 700	20 800	27 300	26 200

Byggeomkostningsindeks april 1960

(1955 gnstl. = 100)	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Januar	98	102	106	107	106	110
April	100	103	107	108	108	111
Juli	100	104	107	107	108	
Oktober	101	106	108	107	108	
Gnstl. årsindeks	100	104	107	107	108	
Heraf Materialer	100	104	107	105	104	
Heraf Arbejdsløn	100	105	108	109	114	

EN UDFORDRING . . . fra byggeriets tre musketerer

En handske er dristigt kastet til vejrguderne fra tre kendte vagtmænd, – Gasbeton, tegl og Rockwool, og det er tvivlsomt, om den bliver samlet op.
Disse tre byggematerialer har i en ny og interessant kombinationsmur afsløret egenskaber, som er sikre på kritikernes bevågenhed.
De store Gasbeton bagmursten, som i højden svarer til den lodrette binderafstand (4 skifter normalsten), sikrer en hurtigere opmuringstid og hermed reducerede omkostninger.
Sammen med de højisolerende Rockwool Batts, som under opførelsen anbringes i hulrummet, skaffer de porøse Gasbeton bagmursten bygherren et gennemført varmeøkonomisk hus, der i tilgift byder på endnu en kæmpefordel: den sømfaste væg.

DANSK GASBETON AKTIESELSKAB . AKTIESELSKABET ROCKWOOL . FREDERIKSBORGGADE 18 . KBH. K . C. 9575

Det er indlysende, at skal hele dette kompleks fungere som forudsat, må man dels give anvisning på, hvordan det skal anvendes, dels give anvisning på tolerancer på fuger, på hvordan de enkelte komponenter skal tilsluttes hinanden, ligesom der gives anvisning på, hvorledes systemet skal anvendes, dels af teknikeren, dels af producenten, dels på selve byggepladsen. Men målgrundlaget er skabt.

Industrialiseringen kan påbegyndes, men naturligvis må mange overvejelser gøres. Som et eksempel herpå kan nævnes, at jo *større* elementerne gøres, jo *færre* bliver de almindelige anvendelsesmuligheder af de enkelte elementer. Jo større elementer, jo mindre mulighed for industriel masseproduktion, jo mindre elementer, jo flere anvendelsesmuligheder, men samtidig vil den økonomiske gevinst ved elementernes anvendelse synke. Man må derfor, for at skaffe basis for en fabriksmæssig masseproduktion overveje ydergrænserne for elementernes mindste mål og største mål. Hvis det er muligt at finde frem til nogle ikke for store enhedsmål, som med økonomisk fordel kan anvendes til en række helt forskellige byggeopgaver, vil grundlaget for en *masseproduktion* og derved *billiggørelse* være til stede.

Kan Byggeindustrien og Byggehåndværket i fællesskab løse disse opgaver, vil muligheden for eksport af sådanne bygningskomponenter også være til stede.

Afløbsrør

Inden for rør- og sanitetsbranchens fabrikanter og grossister har det gennem mange år voldt store vanskeligheder at bibeholde et komplet program på et så vigtigt område som asfalterede, støbte afløbsrør til w.c., badeværelser og køkkenvaske.

I årenes løb er modelantallet svulmet op. Arkitekter og ingeniører forlangte under særlige byggeforhold fremstilling af nye modeller, uden at nogen samtidig tænkte på at lade ældre typer, som efterhånden kun blev lidt brugt udgå af produktion og lagerføring. Resultatet er blevet en omstændelig produktion af de utrolig mange modeller, nemlig ikke mindre end ca. 350 numre og dimensioner. Hertil kommer, at det er vanskeligt i tider med stort forbrug at følge med, hvad leveringstiden angår, idet omstillingen fra model til model tager en vis tid og altså sinker fabrikationen.

De pågældende rør og façonstykker støbes her i landet, og det er betegnende for forholdene, at et så omfattende program, som vi har i Danmark, ikke kendes noget sted i udlandet til trods for, at det danske forbrug naturligvis er meget mindre end i landene uden for Skandinavien.

Fra begyndelsen af 1959 er modelantallet indskrænket med ca. 50, og der er nu yderligere i de sidste måneder ført forhandlinger mellem fabrikken, mesterorganisationen og grossisterne for, at man på grundlag af erfaringer og foreliggende statistik kunne reducere endnu mere uden at træde rimelige krav fra byggeriets side for nær.

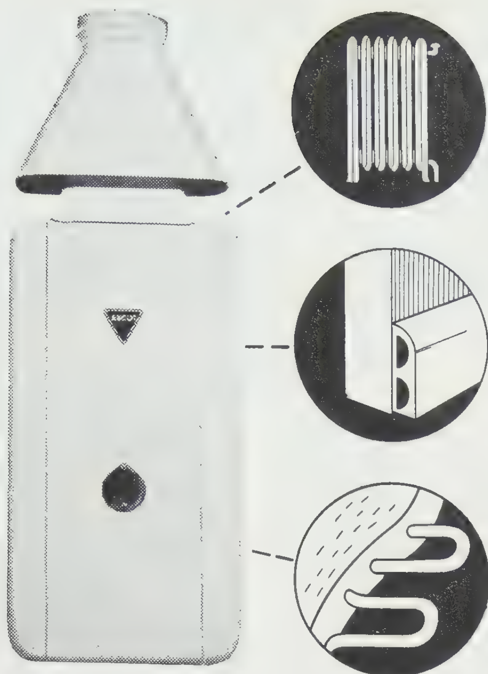
Gennem et fortrinligt team-work er resultatet af drøftelsen blevet, at man nu i løbet af ca. 3 måneder lader yderligere ca. 85 modeller, som meget sjældent anvendes, udgå af fabrikationen og af grossisternes lagre. Der kan herved opnås en ikke ringe afkortning af de ret lange leveringstider, og der er vel også den mulighed, at en eventuel prisstigning ikke vil blive slet så omfattende, som hvis hele det gamle program skulle tilgodeses.

I løbet af kort tid vil tryksager med angivelse af det nye program blive udsendt til alle interesserede parter, og desuden vil oplysning kunne fås hos grossister i branchen samt hos Rørforeningen, Børsen.

Indholdsfortegnelse for artikler på annoncesiderne

Arkitekten 11/1960

Arkitekten 12/1960

PRØV NOGET NYT!

Prøv Ascot's fuldautomatiske centralvarmeovn

Denne gasfyrede gennemstrømningsovn type 726 er specielt konstrueret til den kræsne husejer, som ønsker et fuldautomatisk og elegant centralvarmeanlæg til rimelige penge. Ascot 726 er en kompakt gasfyret gennemstrømningsovn, som let kan installeres hvor som helst i huset (den kræver ingen gulvplads), kan tilkobles alle varmesystemer og fungerer mere effektivt og økonomisk end hidtil kendte gasfyrede centralvarmekedler. Med en tilført varmeeffekt af 350 kcal/min. kan Ascot 726 nemt holde et velisoleret hus indtil 150 m² varmt.

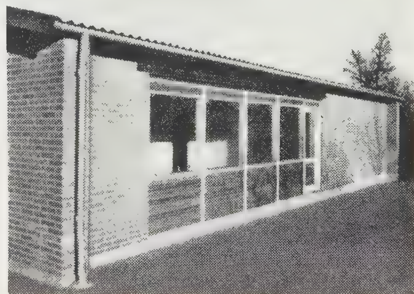
De sidste forskningsresultater, hvad angår husopvarmning i Europa og Nordamerika, er forenet i Ascot 726. Den er udstyret med de nyeste kontrol- og sikkerhedsanordninger og er godkendt af Danske Gasværkers Prøvningsudvalg samt Danmarks Elektriske Materielkontrol. Leveres til by- og flaskegas. Forhandles af rørgrossisterne og flaskegasselskaberne.

Ydelse brutto	Ydelse netto	Passende radiator-flade	Højde	Bredde	Dybde	Vægt
350 kcal/min.	280 kcal/min.	42 m2	114 cm.	39 cm.	25 cm.	30 kg.

Generalagent:
N. CHR. HVIID & SØN
Sølvgade 11, København K
Telefon Minerva 5145

PLASTIC-TAGRENDER OG -NEDLØBSRØR

PRODUKT:
Tagrender og nedløbsrør i hård PVC med nedløbsstutse, svanehalse og udskud etc.

TILBEHØR:
Rende- og hængselsjern.

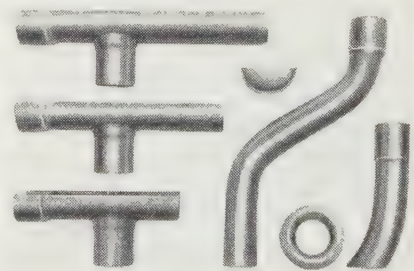
ANVENDELSE:
Tagrender til såvel industri som boligbyggeri.

TEKNISKE EGENSKABER:
PVC-renderne er modstandsdygtige overfor både syrer og baser. Angribes ikke af sodforureninger fra oliefyr (galvanisk tæring) – farveægte –. Materialet har meget stor træk- og slagstyrke, tåler selv hårdhændet behandling. Styrken bevares også ved lave temperaturer.

DIMENSIONER:
På lager: 110 og 125 mm diam. tagrender – 75 og 90 mm nedløbsrør.
På bestilling: Såvel større som mindre dimensioner.

FARVER:
Lysgrå og hvid.

MONTERING:
Renderne leveres i længder indtil 6 m. Nedløbsstykker med tud, muffe og henholdsvis 10, 20 eller 30 cm fri ende for påklæbning af endebund. – Svanehalse på lager med 10, 15, 20, 25, 30 cm indbyrdes centerafstand. Udskud med 5, 10, 15 cm forskydning. Formstykkerne angives ved bestilling som f. eks. 2 stk. 125/10 nedløbsstk., 2 stk. 125/25 svanehalse, hvor første tal refererer til dimension, andet tal til facon. – Render og formstykker samles ved klæbning. – Til sammenspænding under klæbning anvendes emballeringstang til båndjern el. lign. – Renderne leveres med monteringsanvisning, rensevædske og speciallim til blikkenslagere el. monteres evt. af leverandøren

PLASTMONTAGE
A/S BRDR. LÜTH MOGENSEN
KNARREBORGVEJ 11 . KASTRUP . TELEFON 50 67 41

ZENITH

Byg
billigere
hurtigere
bedre

FUNDAMENTBLOKKE

GODKENDT TIL
BYGGERI MED
STATSSTØTTE

Ang. tekniske oplysninger se HFB side 35

TØMRERSVENDENES AKTIESELSKAB

Alt tømrerarbejde udføres

DEGNEMOSE ALLÉ 28 TELEFON 60 11 33

C. MØLLMANN & CO.

MALERMESTRE

NØRREGADE 18

TLF. MINERVA 1404

WMC kombineret hånd- og hovedbruser

Udført af messing – prima forchromet – forsynet med sorte eller hvide håndtag af nylon.

Kun salg til grossister

W. METAL TRYKKERI VAREFABRIK MØLLER & CO.

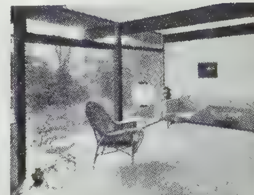
Graven 16, Aarhus
Tlf. 2 55 88

CONTEMPORARY DANISH ARCHITECTURE

redigeret af Finn Monies og Bent Røgind, med indledende tekst af Esbjørn Hiort. Oversigt over alt væsentligt i moderne dansk bygningskunst fra de sidste 10 år. Stort billedstof. Teksten er udelukkende på engelsk. Format 21,5 × 20 cm. Pris 32,00 kr.

Fra bogens afsnit om énfamiliehuse. Hus i Klampenborg opført 1956 a[f] Knud Peter Harboe, arkitekt M.A.A.

ARKITEKTENS FORLAG

Nyhavn 43 . København K . Minerva 6200

★

BOASIT

AIR ENTRAINING AGENT

LUFTINDBLANDINGSMIDDEL TIL BETON

Ved brug af 6–10 gram BOASIT pr. sæk cement opnås følgende fordele:

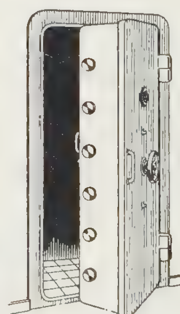
1) betonens holdbarhed forbedres
2) betonens frostbestandighed forøges
3) betonen beskyttes under hærdningen
4) den frostfarlige periode afkortes
5) betonen har mindre tendens til afblanding
6) og mindre tendens til vandudskillelse

Se HFB side 619

Eneforhandling for Danmark:

A/s WILLIAM BOAS

Frederiksgade 11, K . Central *236

Boxdøre - Arkivdøre
Branddøre

M. H. JÆGER

AARHUS PENGESKABSFABRIK

Vestergade 9 - Tlf. 32333 - Aarhus

Meddelelser fra
DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND
Bredgade 66, København K
Telefon *Minerva 1290

Adresseforandringer

Eriksen, Helge, *bolig* fra Nordby, Fanø, til Dalgade 1, Haderslev, *tlf.* 2 34 84, *kontor:* Stadsarkitektens kontor, Nørregade 11, Haderslev, *tlf.* 2 18 45.

Engelsk møbeltegner-studerende søger feriejob

Studerende ved Central School of Arts and Crafts, London søger feriejob i Danmark i tiden fra midten af juli til slutningen af september. *Elizabeth Goldfinger, 94B Regent's Park Road, London NW 1.*

KØB OG SALG

Sweet's file architectural, nyere udgave af nævnte værk købes omgående. Billet mrk. 993 til *Arkitekten*, Nyhavn 43, K.

STILLING SØGES

Ung dame. Boligkonsulent, norsk, søger tegnestuearbejde. Også handelsuddannet. Tlf. 50 80 39.

STILLING TILBYDES

Til interessante opgaver og varigt arbejde søges en dygtig og selvstændigt arbejdende arkitekt. *P. Hougaard Nielsen og C. J. Nørgaard-Pedersen.* Zinnsgade 3, Ø. TR. 298.

Arkitekt søges

Til arbejdet med kondemneringer og udarbejdelse af saneringsplaner efter de nye love, nr. 185 og 184 af 5. juni 1959, om boligtilsyn og sanering af usunde bydele, søges 1 arkitekt, helst håndværksuddannet, men i hvert tilfælde med en del års praktisk erfaring i byggeopgaver. Løn efter overenskomst af 3. 7. 59 mellem Københavns magistrat og Danske Arkiters-Landsforbund. Nærmere oplysninger kan fås ved henvendelse til *Boligkommissionens sekretariats arkitektkontor*, Stormgade 20, 3die sal th. Tlf. BY 8961, lokal 5 eller 8.

Haderslev kommune. Arkitekt eller erfaren teknikumingeniør søges, helst med kendskab til behandling af byplan- og byggesager. Stillingen er en ledende stilling, og vedkommende skal kunne indgå som stadsarkitektens stedfortræder. Tiltrædelse hurtigst muligt. Oplysninger om arbejdets karakter, løn m. v. kan fås ved henvendelse til stadsarkitekten i Haderslev, Nørregade 11, tlf.

21845, til hvem skriftlig ansøgning stilet til *Haderslev byråd* iøvrigt kan indgives senest den 30. juni 1960.

Esbjerg kommune
Til stadsbygmesterens kontor søges en yngre arkitekt- eller ingeniørmedhjælper med konstruktøreksamen eller teknikum og med interesse for byplanarbejde.
Løn efter overenskomst mellem Den danske Købstadforening og Teknisk Landsforbund eller købstadsforeningens regulativ vedrørende teknikumingeniører. Begyndelseslønnen vil for konstruktører for tiden andrage kr. 13.950 og slutlønnen kr. 20.250 årligs. Den tilsvarende løn for teknikumingeniører udgør henholdsvis kr. 14.850 og kr. 26.100.
Nærmere oplysninger fås ved henvendelse til stadsbygmesterens kontor, tlf. Esbjerg 4040, lokal 286. Ansøgning med oplysning om kvalifikationer og tidligere beskæftigelse indsendes hertil inden 15. juli 1960. Personalekontoret. den 21. maj 1960. *Borchorst.*

Arkitekt søges. Til at forestå udarbejdelsen af lay-out samt projekteringen af inventar søger stormagasin i Oslo (Steen og Strøm A/S) snarest kvalificeret arkitekt. Opgaverne kan enten løses helt selvstændigt eller i samarbejde med førende norsk arkitekt, afhængig af kvalifikationer og erfaring. Ansættelsens varighed 1½–2 ar. God løn. Skriftig ansøgning stiles til *Steen & Strøm A/S* og sendes til ingeniørfirmaet *Johs. Jørgensen*, Bjerregaardsvej 16, Valby.

Yngre arkitekt med god tegnefærdighed søges snarest til skitsering og projektering. *Arkitekt, der kan påtage sig henholdsvis projektering og tilsyn, søges ligeledes.* Løn efter kvalifikationer. *Poul C. Poulsen*, Elverdalsvej 10, Højbjerg. Telefon Århus 7 11 77.

Yngre arkitekt søges til projektering. *Stadsarkitektens direktorat*, Dagmarhus, H. C. Andersens Boulevard 12, København V.

Arkitekter. 1 à 2 medarbejdere søges omgående. *Knud Lehn Petersen*, kgl. Bygningsinspektør, Odense.

Sådan siger de andre

I broernes land

Poul Henningsen har i LP-Nyt under overskriften „Et pinligt emne" skrevet om den beklagelige kendsgerning, at vi ikke i Danmark har en ingeniør-arkitekt af format. Navnlig ved løsningen af de forestående store brobyggerier over Øresund og Store Bælt må man frygte konsekvensen af denne kendsgerning. Hvad der hidtil har været offentliggjort af skitser har været mere end skræmmende. I en leder i Arkitektur nr. 4, 1959, har vi beskæftiget os med samme emne og henvist til, at løsningen må være et nært samarbejde mellem ingeniører og arkitekter. PH derimod antyder, at løsningen må være en ændret ingeniøruddannelse. Han skriver:

For en del måneder siden bragte det finske arkitektblad en lang illustreret artikel om en stor italiensk ingeniør. Siden har det ligget i mine tanker at finde en forklaring på, hvorfor vi ikke har nogen virkelig ingeniørkunst her i Norden, skønt der skulle være nok af opgaver som råbte på stort og klart tænkte konstruktioner. Hverken Lillebælts- eller Storstrømsbroen kan med rette kaldes kunst. Det er sikkert fejlfrit og fortæffeligt beregningsarbejde hvilende på solid teknisk viden, organisationsevne og realitetssans, og alle disse forudsætninger er nødvendige men unægtelig ikke tilstrækkelige til at skabe ingeniørkunst. Nu melder der sig endnu større opgaver med broerne over Stor Bælt og Øresund. Men hvor er de unge mænd med både ingeniørmæssig viden og kunstnerisk helhedssyn der kan gøre disse broer til verdensbegiheder af klarhed og holdning?

Senere fortsætter PH:

Det ligger nær at skyde skylden for manglende ingeniørkunst på uddannelsen, og jeg mener stadig at forbindelsen mellem arkitektens og ingeniørens uddannelse burde knyttes nærmere sammen. Men det er ikke forklaring nok. I Sverige og Norge uddannes arkitekter og ingeniører på samme skoler – i hvert fald under samme tag – uden at der er kommet noget ud af det. Det er som om der er noget helt ukunstnerisk ved den borgerlige kultur, vi er midt i. Virkelig kunst trives kun i opposition til „det bestående". Oppositionen findes klart blandt de frie kunster som malerkunsten, litteraturen, den moderne musik, og til en vis grad indenfor arkitektur og brugskunst. Men ingeniørerne er på en eller anden måde blevet lidenskabsløse varetagere af alle mulige almindelige tekniske og økonomiske interesser, og det opstår der ingen kunst af.

Efter at have påpeget, at det ikke er den tekniske udvikling, der er skyld i, at landskaberne ødelægges, at byerne får en forfejlet udvikling og at gadebelysningen er mangelfuld, men at miséren skyldes en manglende forståelse for den tekniske udviklings kunstneriske muligheder slutter PH:

Man hyler for tiden op om at der skal uddannes en ny omfattende ungdom til at klare den stigende tekniske udvikling – af hensyn til produktionen og for at vi ikke skal blie sejlet agterud i den internationale konkurrence. Hvis man kun tager den slags hensyn, vil livet i Danmark blie mere og mere forkrampet,

meningsløst og umenneskeligt. Det er ikke den tekniske udvikling vi skal frygte, men vores svigtende evne til at beherske den kunstnerisk, det vil sige til befolkningens gavn.

Naturforståelse

I Politikens kronik d. 7. 6. 1960 skriver professor T. W. Böcher om naturforståelsen, der har været i stærk tiltagen i de seneste år. Der er herved skabt baggrund for en ny naturfredningspolitik. Kronikken slutter:

Med det nye tillæg til naturfredningsloven og de allerede nedsatte fredningsplansudvalg er vi godt på vej ind i en epoke af landskabsplanlægning. Faktisk bør hele landet hurtigst dækkes af egnsplaner. Ellers løber udviklingen fra os. Det bliver dyrt, men dyrere for hver dag, der tøves. Danmarks Naturfredningsforening kalder til samling om øget indsats. Jo flere medlemmer, des større styrke. Der sidder en repræsentant fra Naturfredningsforeningen i alle fredningsplansudvalg. Han taler med større vægt, jo flere der står bag. Han taler ikke helt det samme sprog som sine forgængere, naturfredningens pionerer. Smagen ændres. Æstetisk vurdering af natur svinger ligesom kunstvurdering. Men han kæmper den samme kamp: Samfundets kamp mod ensidig privat udnyttelse af naturen, mod enhver grundspekulation, der ødelægger naturværdier og hindrer flertallet i at færdes ude. Kampen for at bevare landskabet rigt og varieret, rigt på arter, objekter og motiver.

Ridderslaget

Den talentfulde billedhugger Haugen Sørensen har fået kasseret en skulptur, som var tilbudt Glostrup kommune. Herom skriver „Information" den 22. april følgende:

– Er det kunst, det vi har fået at se – så kan jeg også være kunstner, siger Glostrups socialdemokratiske borgmester, Vald. Hansen, om en skulptur af billedhuggeren Jørgen Haugen Sørensen, som Glostrup kommune ikke har ønsket at modtage som gave fra Ny Carlsbergfondet.

Replikken smuttede ud af munden på Vald. Hansen, han har ellers besluttet ikke at sige andet end:

– Vi har ikke sagt nej. Vi har drøftet spørgsmålet. Men jeg kan ikke se, det er noget, som angår offentligheden.

– Er det den samlede kommunalbestyrelse, der har drøftet spørgsmålet?

– Nu skal De ikke pumpe mere. Farvel!

Og så blev telefonen lagt på.

I øvrigt er Vald. Hansens oplysning om, at man ikke har sagt „nej" vist kun en formalitet. Man har måske ikke brugt det ord, men reelt har man afvist Haugen Sørensens skulptur.

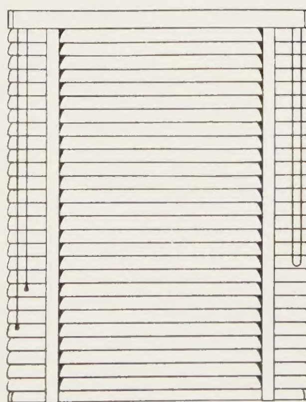
Det har vist sig så ofte, at det næsten er en regel, at kunstværker, der afvises af kommunalbestyrelser, magistrater og lignende, har en særlig kunstnerisk kvalitet. Om det også er tilfældet denne gang, kan selvfølgelig ikke afgøres i dag, men Haugen Sørensen betragtes i hvert fald i kunstverdenen som en af vore mest talentfulde unge billedhuggere. *bl.*

Smidig som en fjeder

. . . . . hvor mange gange De end bøjer og bukker LUXAFLEX lamellen – den *springer* tilbage i sin oprindelige, elegante form. Og det er ikke til at se på den. Takket være THERMOFORT-behandlingen, som LUXAFLEX har eneret på, holder LUXAFLEX lamellerne sig smukke og nye, selv efter mange års brug. – Nu vil De også herhjemme kunne få persienner med LUXAFLEX lameller, der er dominerende i det moderne byggeri over hele verden.

VEJRBESTANDIG LAKERING...

Ved en speciel indbrændingsproces er LUXAFLEX farveoverflade så hård og elastisk, at den ikke kan beskadiges, hverken under fremstilling og skæringen eller ved brugen. Derfor kræver LUXAFLEX praktisk talt ingen „pleje“ og modstår selv den hårdeste belastning.

LUXAFLEX

fremstilles i 16 farver, og indgår derfor i lige så høj grad som en dekoration i det moderne hjem.

Luxaflex

SKRIV EFTER GRATIS PRØVER OG BROCHURER HOS HUNTER DOUGLAS HOLLAND

BOX 1034
KØBENHAVN K

6016VBi1/1-1

Bianco Lunos Bogtrykkeri A-S, Kbhvn.